

## Palkansaajien tutkimuslaitoksen pitkän aikavälin ennuste

Eero Lehto

*Ennustepäällikkö*

Palkansaajien tutkimuslaitos

Palkansaajien tutkimuslaitos (PT) esitti kesäkuussa 2008 Jyväskylän taloustutkijoiden kesäseminaarissa arvionsa tulevien vuosikymmenien talouskehityksestä. Esiitetty arvio koskee lähinnä bruttokansantuotetta, tuottavuuden muutosta ja T&K-menoja. Tämä arvio liittyy tekeillä olevaan selvitykseen Suomen kansantalouden pitkän aikavälin kestävydestä. Tässä selvityksessä arvioidaan tarkemmin myös väestörakenteen odotetun muutoksen vaikutuksia.

Pitkän aikavälin skenaariossa on keskeistä määrittellä se kansainvälisen talouden ympäristö, jossa kansalliset muutokset tapahtuvat. Me oletamme, että globaalitalouteen vaikuttaa energian kallistuminen fossiilisen energian lähteiden ehtymisen ja hiilidioksidipäästöjen rajoittamispyrkimysten seurauksena. Energian kallistuminen johtaa energian korvaamiseen muilla panoksilla, mikä hidastaa työn tuottavuuden kasvua (ks. Jorgenson 1984).<sup>1</sup> Tähän liittyen kuljetuskustannukset nousevat, mikä jarruttaa tuotannon globaalia keskittymistä.

<sup>1</sup> Tähän liittyen Gollop ja Roberts (1983) ovat osoittaneet, että aikanaan 1970-luvulla toteutettu rikkidioksidipäästöjen rajoittaminen vaikutti tuottavuuteen negatiivisesti.

Osin tuotanto tulee taas paikallisemmaksi. Tämänkin seurauksena tuottavuuden kasvu hidastuu. Myös sillä on merkitystä, että kehittyneiden ja kehittyvien maiden tuottavuus- ja yksikkökustannuserot kuroutuvat umpeen. Tuontipanosten suhteellinen kallistuminen johtaa kehittyneissä maissa pyrkimykseen korvata niitä kotimaisilla panoksilla, mikä sekkin hidastaa tuottavuuden nousua.

Suomessa väestön ikääntyminen ja siihen liittyvällä työikäisen väestön keski-ian nousulla voi olla negatiivinen – mutta vähäinen – vaikutus tuottavuuteen. Tätä merkittävämpi negatiivinen vaikutus on ikääntymisestä aiheutuvalla sosiaali- ja terveystalouden BKT-osuuden kasvulla. Työvoiman koulutustason nousu kiihdyt-

*Taulukko. Pitkän aikavälin kehitystrendit (keskimäärin vuodessa)*

	vuodet 2009–2018	vuodet 2019–2028
BKT per asukas, muutos	1,4 %	0,9 %
BKT/työtunnit (yksityinen sektori), muutos	2,1 %	1,6 %
<b>T&amp;K-menojen BKT-osuus</b>	<b>4,0 %</b>	<b>5,0 %</b>

tää taas tuottavuuden kasvua seuraavan 20 vuoden aikana.

Tavaratuotannon tuottavuuden nousuvauhdin hidastumisesta huolimatta tuotannon tietointensiivisyys vain kasvaa. Globaali tiedon siirto ja muualta oppiminen kiihtyy. Niin ikään pyrkimys kehittää uusia energian tuotantomuotoja, energiaa säästävää tekniikkaa ja ympäristöä säästävää tuotantotekniikkaa edellyttää lisäpanostusta tiedon tuotantoon. Energian ja materiaalien kallistuminen laskee myös työn suhteellista hintaa keskipitkällä aikavälillä, mikä alkaa suosia työntensivistä T&K:ta. Toki aivan lähivuosina tuotanto voi yhä pääomavaltastua. Edellä esitettyjen tekijöiden vaikutuksesta investoinnit T&K:hon kasvavat. Kun T&K-menojen BKT-osuus oli vuonna 2006 3,5 prosenttia, niin ennakoimme sen nousevan jaksolla 2019–2028 jo viiteen prosenttiin.

Emme usko, että sellainen kansallinen erityistekijä kuten väestön eläköityminen ja sen aikaansaama työvoiman lisäkysyntä voisi nostaa pitemmällä aikavälillä työn hintaa suhteessa muihin tuotantopanoksiin ja aikaansaada täysin vastakkaisen tendenssin, jossa tuotanto jopa pääomavaltastuisi. Nettosiirtolaisuus, joka rea-

goi erittäin herkästi kansalliseen työmarkkina-tilanteeseen, neutraloi tämän vaikutuksen.

Esitetyssä skenaariossa Suomi on osa maailmaa. Meille heijastuva tuottavuuden hidastumisen trendi vaikuttaa siis muuallakin. Tämän lisäksi kehittyvien maiden – erityisesti Aasian – tuottavuus konvergoituu lähemmäksi Länsi-Euroopan ja USA:n tasoa. Tämän myötä niiden tuottavuuden kasvu hidastuu lähemmäksi kehittyneiden maiden tuottavuuden kasvuvauhtia. Suomen suhteellinen kilpailukyky ei siis ole heikkenemässä, minkä vuoksi oletettuun tuottavuuden hidastumiseen ei välttämättä liity työttömyyden kasvua eikä työllisyyden heikkenemistä. □

## Kirjallisuus

- Gollop, F. ja Roberts, M. (1983), "Environmental regulations and productivity growth: The case of fossile-fueled electric power generation", *Journal of Political Economy* 91: 654–674.
- Jorgenson, D. (1984), "Economic effect of the rise in energy prices: what have we learnt in ten years? The role of energy in productivity growth", *American Economic Review* 74: 26–30.